

Nieuws

VAN ABBEMUSEUM

Directeur Charles Esche krijgt prijs en zware kritiek

Charles Esche, directeur van het Eindhovense Van Abbemuseum ontvangt begin volgend jaar de prestigieuze Routes Prinses Margriet Award. Esche krijgt de prijs (25 duizend euro) van de European Cultural Foundation voor zijn bijdrage aan de 'dialoog tussen kunst en samenleving'.

Tegelijk werd deze week bekend dat in de Eindhovense gemeenteraad kritiek bestaat over hoe het museum juist tekortschiet om een breder publiek te bedienen. In het licht van de prijs kan die kritiek niet op een ongunstiger moment komen.

Komende dinsdag zal de PvdA-fractie een initiatief raadsvoorstel indienen. Daarin wordt het Van Abbemuseum opgeroepen de komende jaren meer betalende bezoekers te trekken. De PvdA stelt dat het museum nu te elitair en radicaal is, en 'de weg naar het hart van het publiek is kwijtgeraakt'.

De PvdA staat in zijn kritiek overigens niet alleen. Ook het CDA roert zich. Die fractie dient volgende week een motie in, waarin het Eindhovense museum wordt gevraagd om minstens eenmaal in de twee jaar een blockbustertentoonstelling te organiseren, ter 'verbetering van de eigen financiële positie'.

Esche zelf vindt de kritiek tweeslachtig. 'Enerzijds is het ingegeven door de naderende bezuinigingen. Alsof blockbusters winstgevend zouden zijn. Wat maar de vraag is. Ze kosten enorm veel geld en een lange voorbereidingstijd. Anderzijds worden er vraagtekens gesteld bij onze eigenzinnigheid om een modern, eigentijds en gespecialiseerd museum te zijn. Terwijl dat juist onze huidige opdracht is vanuit de gemeente.'

Maar hoe vreemd is het dat beide gebeurtenissen – de toekenning van een Europese cultuurprijs en gemor in de gemeente – zo haaks op elkaar staan? Charles Esche beleidt al langer het idee dat hij met zijn museum de plaatselijke bevolking én de hoogopgeleide kunstelite wil bedienen. Plus de 'gedeelde belangen in Europa en de wereld', zoals hij in reactie op de prijstoekenning schrijft. Hij gelooft in een mengeling van tentoonstellingen, lezingen en debat, waarbij niet alleen de kunst centraal staat, maar ook de 'identiteit en missie' van het museum zelf. Dat deed hij al vanaf begin jaren negentig in Glasgow en Malmö, en sinds 2004 in Eindhoven. En de European Cultural Foun-

Charles Esche. Foto Marcel van den Bergh/ de Volkskrant

dation steunt hem daarin.

Kenmerkend voor die erkenning is het taalgebruik dat de Europese stichting voor zijn laureaat gebruikt. Esche wordt geprezen voor zijn visie 'hoe individuele burgers samen kunnen leven en hun collectieve toekomst kunnen bepalen'. Om zijn 'voortrekkersrol in het herdefiniëren van centra en musea voor hedendaagse kunst als publieke ruimte'. Esche zou het zelf geschreven kunnen hebben. Voor wie weleens bij de lezingen en debatten aanwezig is geweest, weet dat. Het vergt doorgaans geen geringe krachtsinspanning zijn gedachten goed te volgen.

Door die brede, theoretische aspiraties van het Van Abbe onderscheidt het zich van veel andere musea in Nederland. Het Haagse Gemeentemuseum, de Rotterdamse Kunsthal en het Groninger Museum wordt veelal verweten een populistische koers te varen. Met gemakkelijk verteerbare exposities. Grote debatten en intelligente geschriften over 'individuele burgers' en hun 'collectieve toekomst' zal je in Den Haag, Rotterdam en Groningen niet tegenkomen. Maar ze trekken wel veel publiek. Een veelvoud van de 85 duizend bezoekers die het Van Abbe jaarlijks heeft.

Esche wil een eigentijds en maatschappelijk bewust museum leiden. Daar oogst hij bewondering mee. Dat hij zich niet alleen op tentoonstellingen richt maar ook debatten en symposia; zich niet fixeert op bezoekerscijfers maar oog heeft voor het maatschappelijke belang. Maar of hij daarmee de 'dialoog tussen kunst en samenleving' bevordert blijft een kwestie. Europese erkenning voor het Eindhovense museum is gunstig – een morrende gemeenteraad niet.

Rutger Pontzen

Routes Prinses Margriet Award

De vierde ECF Routes Prinses Margriet Award wordt begin volgend jaar uitgereikt aan de Engelse filmmaker John Akomfrah en eveneens Engelse museumdirecteur Charles Esche van het Van Abbemuseum. De prijs, 25 duizend euro groot, is een initiatief van de European Cultural Foundation, in samenwerking met het ministeries van OCW en

Buitenlandse Zaken, en wordt ondersteund door de Rabobank. Eerdere prijswinnaars waren onder andere de Turkse videokunstenaar Kutlug Ataman, de Zwitserse theatermaker Stefan Kaegi en de Franse choreograaf Jérôme Bel. Met de prijs wil de stichting de unieke rol van kunst belichten bij 'het overbruggen van culturele verschillen'.

Het zeestuk *Africa-Holland Lijn* dat Peter van Dongen in opdracht maakte van het Scheepvaartmuseum.

TRENDVERHAAL STRIPS WORDEN STEEDS MONUMENTALER

Strip verovert museummuur

Wat glazeniers en houtbewerkers voor middeleeuwse kerken waren, zijn stripmakers voor culture instellingen van nu. Meest recente voorbeeld: een drieluik dat Peter van Dongen tekende voor het Scheepvaartmuseum in Amsterdam. Door Joost Pollman

Maritieme kunst springlevend', kopt de site van het Scheepvaartmuseum in Amsterdam. Het bewijs voor die stelling is geleverd door een striptekenaar, Peter van Dongen, die gevraagd werd een zeestuk te schilderen. Aanleiding voor deze wonderlijke opdracht was de heropening van het museum op 1 oktober jongstleden. Na drie zalen vol zilte, deinende doeken stuit de bezoeker op een drieluik dat bescheiden afmetingen heeft, maar wel de actualiteit het museum binnenhaalt. Het heet *Africa-Holland Lijn* en gaat over bootvluchtelingen.

'We kennen de term uit de tijd dat Vietnamezen hier aankwamen in bootjes', zegt Van Dongen, 'maar het thema bootvluchtelingen is zo oud als de wereld.'

Nieuw is echter de nauwe betrokkenheid van een stripmaker bij een eerbiedwaardig instituut als het Scheepvaartmuseum. 'Wij hadden al eerder met Van Dongen gewerkt en bewonderen zijn stripverhalen, waarin vaak maritieme elementen zijn verwerkt', verklaart Remmelt Daalder, senior conservator picturalia van het museum. 'Zijn werk past, denk ik, goed bij de beeldcultuur van onze tijd. Dat hij niet eerder in olieverf had gewerkt was een gok, maar die durfden wij wel aan.'

Van Dongen is bepaald niet de enige stripmaker met wie instellingen 'een gok' wagen. In 2005 kreeg Guido van Driel van de gemeente Dongeradeel en Stichting Kunst en Openbare Ruimte het verzoek om een grafische roman over Noord-Friesland te maken. Dat werd het boek *Ommekaar in Dokkum*. Tegelijkertijd kreeg Dongeradeel een nieuw stadhuis naar een ontwerp van architect Gunnar Daan, die 26 tegeltableaus in de voorgevel liet aanbrengen. De voorstellingen op die tableaus waren afkomstig uit de strip van Guido van Driel.

Eerbiedwaardigheid en strips, dat zijn grootheden die elkaar dus niet bijten. Voor de Gravenzaal van een ander stadhuis, dat van Haarlem, ontwierp Joost Swarte enkele jaren terug een grijs, rood en groen tapijt dat in 61 pictogrammen de geschiedenis van de Noordhollandse hoofdstad samenvat. Alle voorstellingen zijn weergegeven in antraciet, maar in het kapsel van verzetsheldin Hanne Schaft, ook bekend als het meisje met het rode haar, heeft Swarte rode stippen aangebracht.

In 2008 werd een afgekeurde versie van het tapijt in stukken geknipt en voor het goede doel in de statige Gravenzaal geveild. Het bracht 12.700 euro op. En een maand geleden onthulde de Kunsthal in Rotterdam een muurtekening van de

Stripwand in de Laurenskerk.

Tentoonstellingsontwerp Kossmann.dejong Foto Thijs Wolzak

Spaanse stripmaker Nacho Simal in het kader van het project Kunsthal Light, specifiek gericht op 'modern muralists, urban-, graffiti- en stripkunstenaren'. Zijn tekening heet *Het Kraaipotlood* en is aangebracht op een hellende wand achter de glazen pui, 'zodat het werk ook voor publiek buiten te zien is en de toegangsprijs geen barrière vormt'. Gratis kunst.

Wat glazeniers en schrijnwerkers

Tekenaars zijn ambachtelijk en hebben het vermogen om een thema verhalend uit te werken

(houtbewerkers) voor de middeleeuwse kerken waren, zijn stripmakers voor de culture instelling van nu. Dat heeft te maken met ambachtelijkheid, want tekenaars hebben verstand van materie en kunnen in verschillende stielen aan de slag.

Peter van Dongen ontwierp eerder al een tegeltableau over de V.O.C. voor het Haags Gemeentemuseum en werd verleden jaar door het ministerie van Financiën gevraagd een ontwerp voor de Erasmus-munt te maken. Hanco Kolk, bekend van strips als Gilles de Geus en Meccano, maakte voor kasteel Groeneveld in Baarn een wandtapijt en was daarvoor actief voor het Van Gogh Museum, dat hem een zes meter lang diorama over

Koning Arthur liet ontwerpen.

Minstens zo belangrijk als die ambachtelijkheid is het vermogen van stripmakers om een thema verhalend uit te werken: dat ligt in de aard van hun artistieke wezen besloten. 'Exhibition architects' Kossmann.dejong maken tentoonstellingsconcepten toegankelijk door 'ruimtelijke verhalen te vertellen'.

Een voorbeeld van die narratieve aanpak is het project *Kerk vol verhalen*: een nieuwe laag van betekenis in de Laurenskerk in Rotterdam, waar striptekenaar Paul Bodoni vorig jaar de kapel van de Zending voorzag van 12-meter hoge stripverhalen over, onder meer, de onthoofding van de zending Hambrouck op Formosa. De striptekenaar werd vanuit Kossmann.dejong aangestuurd door kunsthistorica Kathelijne Eisses.

De Laurenskerk is nog steeds als kerk in functie, maar over stripverhalen in de kapel heeft Eisses geen wanklank vernomen. Sterker, er is al een paar in de echt verbonden. Maar waarom een striptekenaar? 'Strips zijn hier goed op hun plek', zegt Eisses, 'omdat strips ook passen in de geschiedenis van de zending. Zendingen namen vaak strips mee naar verre landen om aan analfabeten hun verhaal te kunnen vertellen.' Dat verhaal vertelt Bodoni nu aan ons.

Peter van Dongen neemt deel aan een symposium over Nederlands-Indië in strips, 19/10, Museum Bronbeek in Arnhem.